

Gemeenten en jeugdhulpverlening moeten krachten bundelen

*Verslag van de bijeenkomst preventief jeugdbeleid Zuid Holland-Noord 08-11-2006,
Cardea Campus, Leiderdorp*

Organisaties en instellingen die zich bezighouden met jeugdhulpverlening moeten hun krachten bundelen om zo efficiënt mogelijk hulp te kunnen bieden. Daarbij moet het niet gaan om de structuren, maar om de inhoud van de hulp, waarbij kind en gezin centraal staan.

Verder moeten gemeenten in Zuid-Holland-Noord hun samenwerking op het gebied van jeugdzorg intensiveren. De omvang van de problematiek is in de gemeenten van Holland Rijnland en de Rijnstreek weliswaar verschillend, maar de aard van de problemen is hetzelfde. Bovendien werken veel zorgverlenende instellingen geografisch gezien op het niveau van Zuid-Holland-Noord. Zeker nu steeds meer taken op het gebied van zorg en verzorging bij de gemeenten komen te liggen, is samenwerking daarom onontkoombaar.

Dat waren enkele van de conclusies van de conferentie die Holland Rijnland en het Rijnstreekberaad woensdag 8 november organiseerden in de 'campus' van jeugdzorginstelling Cardea in Leiderdorp. Circa vijftig wethouders jeugdzaken, gemeenteambtenaren en vertegenwoordigers van provinciale instellingen namen aan de conferentie deel.

Jeugdzorg is een 'hot item', zoals dagvoorzitter Rein Zunderdorp in zijn openingswoord vaststelde. Politici, ook in Den Haag, krijgen het onderwerp steeds meer op het netvlies. Niet alleen als instrument in de strijd tegen het voortijdige schoolverlaten, maar ook naar aanleiding van enkele (dodelijke) incidenten die zich de afgelopen jaren hebben voorgedaan. Het doel van de bijeenkomst van 8 november was niet alleen om informatie te verstrekken over opvoedingsondersteuning, coördinatie van de zorg en jeugdcriminaliteit, maar ook om van gedachten te wisselen over vervolgstappen op het gebied van jeugdzorg en de convenanten die de gemeenten in Zuid-Holland-Noord hiervoor hebben gesloten met de provincie.

Vooraf

In haar toespraak sprak Mariet Dirkx, hoofd van het Bureau Maatschappelijke Ontwikkeling van de provincie haar waardering uit voor het feit dat de gemeenten in Zuid-Holland Noord al in 2004, nog voor er een wettelijke verplichting bestond, in de vorm van convenanten afspraken hebben gemaakt over de uitvoering van de jeugdzorg. "Zuid-Holland-Noord loopt op velerlei gebied voorop," aldus Dirkx. "De Zorg- en Adviesteams zijn hier uitgevonden en worden nu landelijk toegepast. Ook met opvoedspreekuren, maatregelen tegen kindermishandeling en gezinscoaches heeft deze regio het voortouw genomen."

Portefeuillehouders Adri de Roon van Holland Rijnland en Doky Verhagen van Rijnstreekberaad ontvangen uit handen van Wendy Buysse van onderzoeksbureau Tympaan de monitor over het jeugdbeleid in Holland Rijnland en Rijnstreekberaad in 2005.

Dirkx stelde verder dat de gemeenten in het belang van het kind de belangrijkste onderwerpen voor jeugdhulpverlening moeten identificeren en uitwerken in de Regionale Agenda's Samenleving (RAS). "De provincie zal daarbij de ondersteuning bieden die we kunnen," aldus het bureauhoofd. Bert Prinsen van het Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn ging in op de resultaten van de convenanten die tot nu toe zijn gesloten, waarbij hij zich baseerde op de monitor jeugdbeleid die het onderzoeksbureau Tympaan onlangs heeft gepubliceerd over de situatie in 2005. In het tweesporenbeleid van Zuid-Holland-Noord (preventie/ondersteuning en signalering/ individuele zorg) is volgens Prinsen de afgelopen jaren veel bereikt.

Hij noemde in dit verband een dekkend netwerk van Zorg- en Adviesteams (ZAT's), basiszorg voor kwetsbare kinderen, zogeheten Triple P-opvoedspreekuren en cursussen voor ouders, signaleringsnetwerken en een voorpost van het Bureau Jeugdzorg in het jeugd beleid, gezinscoaching en een goede toegang tot AMK.

"Bovendien hebben verschillende gemeenten in de regio nu wethouders voor jeugdzaken," aldus Prinsen. "Daarmee is er ook een aanspreekpunt op politiek niveau en is opvoeden bezig een publieke zaak te worden."

Stand van zaken in de regio

Knelpunten in de regio zijn volgens Prinsen het ontbreken van een uniforme meldcode bij kindermishandeling (de landelijke meldcode), een gebrekkige registratie van schoolverlaters en schoolverzuim, wat vooral bij risicokinderen van belang is, en het ontbreken van Zorg- en Adviesteams op het MBO. "Daarnaast schort het in de coördinatie van de zorg en zijn er problemen met de capaciteit en toegankelijkheid van de geïndiceerde jeugdzorg."

Om een eind te maken aan de problemen bepleitte Prinsen een uitbreiding van het reguliere aanbod met preferente aanbieders, het vergroten van de bekendheid en het bereik van jeugdhulporganisaties, het beoordelen en afrekenen van zorgaanbieders op kwaliteit en resultaat en het promoten van werkmethoden die hun effect elders al hebben bewezen. "Verder wil ik er op aandringen dat de wethouders jeugd beleid het beleid een push geven. Zij moeten de regierol op zich nemen. Het beleid is van hun," aldus Prinsen.

Opvoedingsondersteuning

Dr. Pieter Kousemaker van de afdeling Orthopedagogiek van de Leidse universiteit maakte een pedagogische en psychologische analyse van de opvoedingsondersteuning. Volgens hem is er zowel in de opvoedingssituatie als in de ontwikkeling van kinderen sprake van een continuüm met als uiterste polen 'OK' en 'gestoord'. "Deze twee continuüms lopen echter niet parallel. Daardoor kan het gebeuren dat er geen opvoedingsprobleem wordt ervaren, terwijl er wel een ontwikkelingsprobleem is," aldus de Leidse onderzoeker.

Verder constateerde Kousemaker dat de meeste aandacht van de zorg uitgaat naar gevallen waar ernstige opvoedings- en ontwikkelingsproblemen samenkomen. "We hebben het in dat geval over twee procent van de kinderen, maar daaraan wordt wel 80 procent van het budget besteed," zo stelde hij vast. De onderzoeker sprak zich uit voor een betere signalering van de hulpbehoefte door de jeugdgezondheidszorg (schoolarts en consultatiebureau). "Hier komt men problemen het eerst tegen. Maar er is nog veel 'mis-fit'. Preventie staat of valt met de mate van onderkenning. Een ingrijpende verbetering van de onderkenningmethode is daarom op z'n plaats. Opvoedingsondersteuning moet vervolgens op maat worden aangeboden; lichte ondersteuning bij lichte problemen, zware hulp bij zware problemen."

Kousemaker zei verder dat bestuurders en jeugdhulp zich niet moeten laten misleiden door enkele ernstige gevallen. "We moeten pedagogisch de voeten op de grond houden en ons richten op de grote groep die met licht preventieve hulp weer op het juiste spoor kan worden gezet."

Coördinatie van zorg

Die laatste opmerking sloot goed aan bij de presentatie van de Alphen wethouder Klaas Tigelaar, die verslag deed over de stand van zaken van drie pilots gezinscoaching in Alphen aan den Rijn, Katwijk en Leiden. Directe aanleiding hiervoor waren de problemen in de jeugdhulpverlening die aan het daglicht kwamen na de dood van 'baby Savanna' in september 2004. "Het probleem is vaak dat signalen bij mensen wel bekend zijn, maar dat er te laat de juiste ondersteuning wordt geboden, met alle gevolgen van dien," aldus Tigelaar.

Presentatie van Klaas Tigelaar, wethouder van Alphen aan de Rijn

"Verder verliezen ouders vaak het zicht op de veelheid aan hulpverleningsorganisaties en sluiten interventies niet aan op de hulpvraag en de kracht van het gezin, waardoor ouders afhaken.

Oorzaken van deze problemen zijn dat de keten van signalering naar juiste hulp veel te lang is, verschillende gezinsleden elk een eigen route langs de keten lopen, er onduidelijkheid is over de regie bij de hulpverlening, hulpverlenende instanties last hebben van bureaucratische regels en interventie te laat wordt ingezet." Om deze problemen te lijf te gaan is er in Alphen gekozen voor bundeling van de keten van jeugdzorg en het instellen van een centraal meldpunt voor eerste en tweedelijns hulpverleners, zodat de juiste hulp sneller ter plaatse is. Bovendien vindt er terugkoppeling plaats, om te zien of de hulp ook echt werkt. Als regisseur van de keten zet de gemeente zich in voor de coördinatie van zorg, informatie en organisatie. "Belangrijk element is ook dat de lokale bestuurder structureel wordt geïnformeerd. Dat betekent dat je als wethouder jeugdzaken ook werkelijk kunt ingrijpen als dat nodig is. Het afgelopen halfjaar is in Alphen gebleken dat deze methode werkt," aldus Tigelaar. "Het gaat uiteindelijk om een snelle en betere hulp aan gezinnen en kinderen door kortere lijnen en betere lokale samenwerking. Dat is een gezamenlijke bestuurlijke opdracht."

Jeugdcriminaliteit

Aan het slot van het congres legde coördinator jeugd van het politiedistrict Leiden/Voorschoten Ted van der Meer enkele probleemsituaties voor aan de Leidse wethouder Gerda van den Berg. Hij schetste daarvoor het beeld van een jongen die van kwajongen uitgroeide tot meerderjarige veelpleger. "Het probleem is niet zozeer dat we dit soort jongeren niet in het vizier krijgen, maar dat de afstemming met hulpverleningsinstanties erg moeizaam verloopt. Bovendien worden we vaak geconfronteerd met ouders die niet ontvankelijk zijn voor hulp of repressie." Bij de bespreking van deze casus bleek ook weer hoe belangrijk het is vroegtijdig signalen te onderkennen en een goede samenwerking in de keten te hebben voor de aanpak van de problematiek.

Verder

De opbrengsten van de conferentie zullen worden verwerkt in de Regionale Agenda's Samenleving voor 2007 voor beide regio's. In het reguliere portefeuillehouderoverleg Sociale agenda van februari moeten de voorstellen hiervoor op tafel liggen.